



Engelse situatie  
afmeting klaslokaal t.o.v. contour school en grond

Golden Lane Campus - Islington

St Judes - Hackney

St Mary and St Pancras - Camden

Hampden Gurney - Kensington

St Thomas' School - Kensington



Nederlandse situatie  
afmeting klaslokaal t.o.v. contour school en grond

De Matrix - Hardenberg

De Cavalje School - Ede

Basisschool Het Zand - Utrecht

Basisschool Piet Hein - Amsterdam

OBS De Pantarijn - Utrecht

Montessorischool Steigereiland - Amsterdam

MFA De Weide Wereld OBS Vleuterweide - Utrecht

Opebare Basis School De Piramide - Haarlem



Op zoek naar de meerwaarde van  
Multifunctionele Accomodaties

Het project 1+1=3 is onderdeel van een serie onderzoeken met het thema School en Omgeving; een initiatief van het Stimuleringsfonds voor Architectuur.

Schoolgebouwen worden steeds vaker gezien als een onderdeel van een wijkvoorziening. De brede school of een multifunctionele accommodatie (MFA) zijn complexen waarin tegenwoordig veel meer dan alleen aan onderwijs gelieerde functies worden ondergebracht.

Het onderzoek richt zich op de vraag of met het clusteren van voorzieningen, in meerdere opzichten winst behaald kan worden en aan welke voorwaarden moet worden voldaan om die meerwaarde te realiseren.

*Het volledige onderzoek wordt in juni 2011 gepubliceerd in Lay-out, platform voor recent ontwerpend onderzoek, een uitgave van het Stimuleringsfonds voor Architectuur.*

WWW.BERGERBARNETT.NL

Berger Barnett Architecten is een veelzijdig bureau dat wordt geleid door Hans Berger (Nederlands) en Jo Barnett (Engels), een samenwerkingsverband dat begon in de jaren 90 aan de Architectural Association in Londen.

Sinds de vestiging in Amsterdam, in 1998, werkt het bureau met een enthousiast team aan projecten die variëren van complexe binnenstedelijke opgaven, projecten in de scholenbouw, woningbouw, interieurprojecten en onderzoek waarbij aandacht voor kwaliteit en innovatieve oplossingen voorop staat.

IR J.P.C. BERGER AA DIPL  
J.M. BARNETT AA DIPL  
O.Z. ACHTERBURGWAL 141G  
1012 DG AMSTERDAM  
THE NETHERLANDS  
T. +31 (0) 20 622 35 22  
F. +31 (0) 20 623 07 13  
E. BB@BERGERBARNETT.NL



BERGER  
BARNETT  
ARCHITECTEN



Ontwerpstudie - zicht vanaf het park



Ontwerpstudie - zicht vanuit de Vlietweg



Ontwerpstudie - verhoogd deck

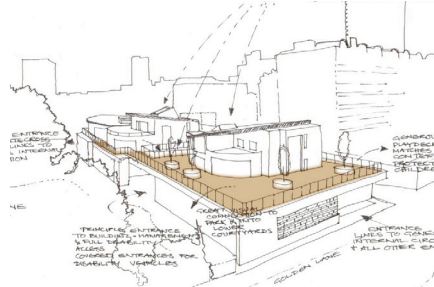


Ontwerpstudie - patio

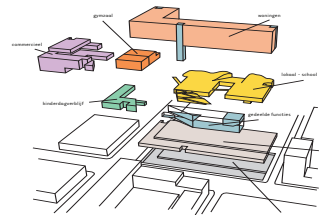
## Het Onderzoek

De centrale onderzoeksvraag luidt als volgt: Leidt combinatiebouw tot een meer diverse en eigentijdse leeromgeving; levert het extra financiële middelen op en hoe komen die ten goede komen aan een kwalitatief hoogwaardig gebouw? Levert een multifunctioneel gebouw naast de educatieve en kwalitatieve winst ook voordelen op voor de buurt en andere gebruikersgroepen naast de school?

In dergelijke complexe opgaven moet aan een aantal procesmatige, ruimtelijke en financiële voorwaarden worden voldaan om die meerwaarde te realiseren. Om inzicht te krijgen in de factoren die bepalend zijn voor het goed functioneren van een multifunctioneel gebouw zijn 12 MFA's in Nederland en Engeland geanalyseerd. Bezoeken aan de locaties en gesprekken met de gebruikers leveren een aantal thema's op aan de hand waarvan 10 basisvragen zijn opgesteld.



Hiermee wordt het mogelijk om voor elk geanalyseerd gebouw een aantal kwaliteiten te benoemen die inzicht geven in de thema's waarop bepaalde projecten goed scoren. De thema's zijn vervolgens algemener uitgewerkt in de vorm van 10 richtlijnen die tijdens het ontwerpproces van een MFA kunnen worden gebruikt.



De richtlijnen zijn getest met een concrete ontwerpstudie op een locatie in Amsterdam Noord. Het ontwerp is de vertaling van de richtlijnen in concrete ruimtelijke oplossingen.

## Tien Richtlijnen



### 1 - Programma

De buurtfuncties die worden samengebracht in een MFA moeten een aanvulling vormen op elkaar en de school. Zo wordt de school verankerd in de buurt en ontstaat een rijke leeromgeving.



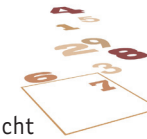
### 2 - Stedenbouwkundige context en locatie

Met een uitgebreider PVE is het mogelijk beter in te spelen op stedenbouwkundige context, die de stedenbouwkundige inpassing van het ontwerp ten goede komt. Het wordt mogelijk om aspecten als oriëntatie, uitzicht, overgangen van openbaar naar privé beter op te lossen. Er ontstaan meer kansen om dubbelgrondgebruik te benutten.



### 3 - Identiteit

Het gevaar bestaat dat de verschillende gebruikers en de school als anonieme spelers verloren gaan in de schaal van het grotere geheel van een MFA. Om anonimiteit te voorkomen moeten in het ontwerp, bijvoorbeeld met behulp van de vormgeving van de entree of de opbouw van het bouwvolume alle gebruikers een duidelijke identiteit krijgen.



### 4 - Overzicht

In elke MFA moet een plek zijn waar een verbinding wordt gelegd tussen de gebruikers onderling en de publieke ruimte. Deze ruimte is toegankelijk vanaf de straat en maakt de bezoeker gewijs doordat vanaf dat punt alle functies in de MFA zijn te overzien. Dit 'stadsplein' is neutraal, behoort niet tot een specifieke gebruiker en staat in verbinding met alle overige verkeersruimten.



### 5 - Beheer

Veel MFA's kampen met beheerproblemen. Of de beheerstructuur is afwezig of de organisatie van het gebouw zit in de weg. Een MFA moet centraal worden beheerd. Dit is alleen mogelijk wanneer het gebouw een ruimtelijke vertaling is van een helder gebruikskoncept. Dit convenant moet in een vroeg stadium van het ontwerpproces gezamenlijk worden geformuleerd en onderschreven door alle partijen. Als deze overeenkomst vervolgens leidend in het ontwerpproces wordt, kan de organisatie en vormgeving van het gebouw optimaal worden afgestemd op het beheerplan.



### 6 - Verbindingen

Het samen delen van een gebouw levert alleen wat op als de opzet van het complex samenwerking mogelijk maakt en stimuleert. Een multifunctioneel gebouw dat dit niet mogelijk maakt wordt een bedrijfsverzamelgebouw; een gemiste kans. Door visuele en fysieke verbindingen in het ontwerp te werken, bijvoorbeeld met vides of verkeersruimten die in elkaar overlopen, wordt informele interactie mogelijk. Het behoud van automatie en controle binnen het geheel is daarbij een aandachtspunt.



### 7 - Flexibiliteit

Een gebouw met meerdere gebruikers geeft de mogelijkheid om binnen de bouwvelop te schuiven met functies als de opzet van de constructie en maatvoering van het casco dit toelaat. Zo kan ingespeeld worden op de groei-prognose van een school door extra ruimte op basis van kortlopende huurcontracten aan derden te verhuren.



### 8 - Buitenruimte

Gecombineerde ontwikkeling geeft meer mogelijkheden voor dubbel grondgebruik. Deze extra armslag kan gebruikt worden voor het creëren van diversiteit in buitenruimten die aansluiten bij de belevingswereld van de verschillende leeftijdsfasen van het kind; van klein beschut naar openbaar.



### 9 - Kwaliteit en Duurzaamheid

De toepassing van onderhoudsarme, kwalitatief hoogwaardige materialen wordt op termijn terugverdiend door lage onderhoudskosten. De keuze voor kwaliteit en duurzaamheid wordt alleen ondersteund als de financieringstromen voor de stichting en exploitatie van het complex aan elkaar zijn gekoppeld.



### 10 - Financieel

Het delen van infrastructuur, diensten en voorzieningen leidt tot een efficiënter ontwerp in de ontwikkelingsfase en een bedrijfs economisch voordeel in de exploitatiefase waardoor extra kan worden geïnvesteerd in kwaliteit. Combinatiebouw maakt het mogelijk een beter gebouw neer te zetten.